

فلسفہ اسلامی

از الف تائی

پیترا اس. گراف
با همکاری الیز لیمن

ترجمہ: سعید شفیعی

انشارات مولی

موشناسه : گراف، پتر اس

Groff, Peter S

عنوان و نام پدید آور : فلسفه اسلامی از الف تا ی - Islamic Philosophy A-Z, پتر اس. گراف، با همکاری الیور لیمن :

مترجم سعید شفیعی

مشخصات نشر : تهران، مولی، ۱۳۸۸

مشخصات ظاهری : ۱۹۲ ص، ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م

شابک : 978-600-339-089-8

وضعیت فهرست نویسی : فبا

یادداشت : عنوان اصلی : Islamic Philosophy A-Z

موضوع : فلسفه اسلامی -- فایده‌نامه‌ها

موضوع : Islamic philosophy -- Encyclopedias

موضوع : فلسفه اسلامی -- تاریخ

موضوع : Islamic philosophy -- History

موضوع : فلسفه اسلامی -- اصطلاحات و تعینات

موضوع : Islamic philosophy -- Terminology

شناسه افزوده : لیمن، الیور، ۱۹۵۰ م

شناسه افزوده : Leaman, Oliver

شناسه افزوده : شفیعی، سعید، ۱۳۶۰ - (استادپایه) مترجم

رده بندی کنگره : BBR۵ / ۴۳.۸۸ ۱۳۱۷

رده بندی دیویی : ۱۸۱/۰۷

رده کتابشناسی ملی : ۵۲۷۷۲۳

Islamic Philosophy A-Z, Peter S. Groff With Oliver Leaman

Edinburgh University Press, 2007.

تهران: خیابان انقلاب-چهارراه ابوریحان-شماره ۱۱۵۸، تلفن ۶۶۱۰۹۱۰۳-۶۶۱۰۹۱۰۳، نمابر: ۶۶۴۰۰۰۷۹

وب سایت: www.molapub.com • اینستاگرام: molapub • تلگرام: molapub • ایمیل: molapub@yahoo.com

فلسفه اسلامی از الف تا ی

پتر اس. گراف • با همکاری: الیور لیمن • مترجم: سعید شفیعی، استادیار، دانشگاه تهران

چاپ اول: ۱۳۹۸=۱۴۴۰ • ۲۰۲ نسخه • $\frac{۳۰۷/۱}{۹۷}$

شابک: 978-600-339-089-8 ۹۷۸-۶۰۰-۳۳۹-۰۰۸۹-۸ ISBN:

حروفچینی: دریاچه کتاب • چاپ: دیدآور • صحافی: نوری

کلیه حقوق مربوط به این اثر محفوظ و متعلق به انتشارات مولی است

۵۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۹	یادداشت مترجم
۱۱	مقدمه مروه سنار
۱۲	پیشگفتار
۱۴	سپاسگزاری

فهرست مداخل

(۱۷۵ - ۱۵)

۴۵	اخوان الصفا	۱۵	ابن باجه
۴۶	ادب	۱۶	ابن تیمیه
۴۷	ارسطو	۱۸	ابن جَبَرول
۴۸	آزاداندیشی (زندقه)	۲۰	ابن حزم
۴۹	دلالت انسان معلق	۲۱	ابن خلدون
۵۰	اسلام	۲۳	ابن راوندی
۵۱	اسلام گرایان	۲۴	ابن رشد
۵۲	اسماعیلیان	۲۸	ابن سبعین
۵۴	إشراق گرایی	۲۹	ابن سینا
۵۶	اشعریان	۳۳	ابن طفیل
۵۷	افضل الدین کاشانی	۳۵	ابن عدی
۵۸	افغانی، جمال الدین	۳۵	ابن عربی
۵۹	افلاطون	۳۸	ابن کمونه
۶۰	اقبال، محمد	۳۹	ابن مَسْرَه
۶۴	انسان گرایی (اومانیزم)	۴۱	ابن میمون
۶۵	ایمان، باور	۴۳	اجتهاد
۶۶	باطن گرایان (باطنیه)	۴۳	اخلاق

۱۰۸	سعدیا، گائون	۶۷	بیرونی، ابوریحان
۱۰۹	سقراط	۶۸	تاویل
۱۱۰	سنت‌گرای	۶۹	نصوف
۱۱۱	سنتی‌ها	۷۰	تقلید
۱۱۱	سهروردی، شهاب‌الدین	۷۱	توحیدی، ابوحیان
۱۱۴	شاه ولی‌الله (دهلوی)	۷۲	جبر و اختیار
۱۱۶	شیرک	۷۴	شیرگرایان
۱۱۶	شریعت	۷۵	جوینی، ابوالمعالی
۱۱۷	شناخت‌شناسی	۷۶	حوت یا قدم جهان
۱۱۸	شهرزوری، شمس‌الدین	۷۷	حد و بیان
۱۱۹	شهرستانی، ابوالفتح	۷۷	الحکم المشقة
۱۲۰	شیرازی، قطب‌الدین	۷۹	حنبلیان
۱۲۱	شیعه دوازده‌امامی	۸۰	خارجیان (خواری)
۱۲۲	شیعیان (شیعه)	۸۱	خدا (الله)
۱۲۳	صُدغه‌گرای	۸۱	خدا، استدلال بر وجود او
۱۲۴	طوسی، نصیرالدین	۸۶	خدا، صفات انسان‌انگازانه او
۱۲۶	ظاهریان (ظاهرگرایان)	۸۷	خدا، صفات او
۱۲۶	عامری، ابوالحسن	۸۹	خدا، علم او
۱۲۷	مبده، محمد	۹۰	خدا، وانمود کردن به او
۱۲۸	رفا	۹۱	خدا، یکتایی او (توحید)
۱۲۹	حد و بیان	۹۲	خرد کنش‌گر (عقل فعال)
۱۳۰	غزالی، ابوحامد	۹۳	خردگرایی
۱۳۲	فارابی، ابونصیر	۹۴	دانش (علم)
۱۳۴	فلسفه	۹۶	دوانی، جلال‌الدین
۱۳۶	فلسفه سیاسی	۹۷	رازی، ابوبکر محمد بن زکریا
۱۳۷	فلسفه معاصر اسلامی	۹۹	رازی، فخرالدین
۱۳۹	قدریان	۱۰۱	زبان
۱۴۰	قرآن	۱۰۳	زیبایی‌شناسی
۱۴۲	کرمانی، حمیدالدین	۱۰۴	زندگی پس از مرگ
۱۴۴	کلام (علم الکلام)	۱۰۵	سبزواری، ملاهادی
۱۴۵	کندی، ابویوسف	۱۰۵	سجستانی، ابوسلیمان
۱۴۶	لوی بن گرسون	۱۰۶	سجستانی، ابویعقوب

فهرست مطالب ۷

۱۶۸	ناصر خسرو	۱۴۸	متافیزیک (ما بعد الطبيعة؛ الهیات)
۱۶۹	نبوت (پیامبری)	۱۵۲	مرجشیان (مرجئه)
۱۷۰	نصر، سیدحسین	۱۵۳	میسکویه، احمد بن محمد
۱۷۱	نوافلاطونی‌گرایی	۱۵۴	معتزلیان (معتزله)
۱۷۲	وجود و ماهیت	۱۵۵	معرفة النفس (روان‌شناسی)
۱۷۴	هلوی، یهودا	۱۵۹	ملاصدرا
۱۷۵	همگونی (تشبیه)	۱۶۳	منطق
		۱۶۶	ن. داماد
۱۷۷			کتابنامه

یادداشت مترجم

کتاب حاضر یکی از چند کتاب فلسفی فشرده‌ای است که در دانشگاه ادینبرگ تألیف شده و البور لیم، استاد فلسفه دین دانشگاه کنتاکی، سروراستاری این مجموعه را برعهده داشته است. این مجموعه، ریشه‌ای است برای آشنایی با انواع فلسفه‌های سنتی و معاصر، از جمله فلسفه‌های دینی (یهودیت، مسیحیت و اسلام)، فلسفه‌های شرقی (هندی، چینی) و فلسفه‌های معاصر (شناخت‌شناسی، اخلاق، زبان، ذهن، دین، علم، هنر، فمینیسم و سیاست). در این مجموعه که به قلم استادانانی کارگشته تدوین شده، مفاهیم محوری و شخصیت‌های کلیدی در هر فلسفه به‌طور خلاصه معرفی می‌شوند و لب نظریات بیان می‌گردند.

برخی از ویژگی‌های این کتابها به قرار زیر است:

- در برداشتن موضوعات ویژه مربوط به هر فلسفه؛
- در برداشتن اصطلاحات اصلی و شخصیت‌های مهم؛
- ارجاع به اصطلاحات مرتبط با بحث در سرتاسر کتاب.

کتاب فلسفه اسلامی که به قلم پیتر گراف تألیف شده، بیش از یکصد و پنجاه فصل کوتاه است که به‌صورت الفبایی تنظیم شده‌اند. تلاش نویسنده بر آن بوده است که همه آنچه را به فلسفه اسلامی ارتباط دارد، از آغاز تا دوران معاصر، به‌اجمال و روشنی بیان نماید؛ شخصیت‌های کلیدی، مدارس، مفاهیم، موضوعات و مسائل. در سراسر کتاب، نظرات متفکران مشائی، اسماعیلیان، اهل تصوف، اشراقیان، متکلمان و اندیشمندان متأخر و معاصر بیان شده و نیز مداخلی پیرامون تأثیرات فلسفه یونان و فیلسوفان یهودی‌ای که در جهان اسلام

می‌زیسته‌اند در کتاب گنجانده شده است. موضوعات، مسائل و آرای گوناگونی که در سرتاسر کتاب پراکنده‌اند، بیان می‌کنند که چرا مسائل مهم فلسفه اسلامی در محور مباحث عقلی بوده‌اند و هنوز چنین می‌نمایند. بنابراین، کتاب حاضر نمایی کلی و نسبتاً جامع از مباحث گوناگون در فلسفه اسلامی ارائه می‌کند؛ به‌گونه‌ای که اگر مداخل به ترتیب تاریخی خوانده شوند، طرح فشرده کاملی از تاریخ فلسفه اسلامی نمایان می‌گردد.

زلف چنانکه خود در پیش‌گفتار کتاب اشاره کرده است، همچون برخی از خاورشناسان و محققان غربی، نقش فلسفی مسلمانان را تنها انتقال فلسفه یونان در دورانی از تاریخ فلسفه نمی‌داند. او با نگاهی بیرون از جهان اسلام، تلاش می‌کند مباحث پیچیده فلسفی را به زبانی روشن و آسان به نمایش بگذارد. گراف در کنار مباحث یکسره فلسفی همچون وجود و ماهیت، دیگر شاخه‌های علوم اسلامی همانند کلام، زبان‌شناسی، فقه و حتی قرآن و حدیث، بار مجید دارد و می‌کوشد نشان دهد که آرای متفکران در هر رشته چگونه بر آرای فلاسفه و دیگر اندیشمندان تأثیر نهاده است. در واقع، نویسنده به‌درستی نشان می‌دهد که اختلاف متفکران مسلمان عمدتاً بر سر فهمی بود که از قرآن و حدیث به‌دست می‌آوردند. فلاسفه اغلب می‌کوشیدند برداشت‌های رآنی خود را با آرایایی که از فلسفه یونان دریافت کرده بودند جمع نمایند، گرچه گاه متدینی را به سود آرای فلسفی تفسیر می‌کردند یا در موارد اندکی عقل را بر وحی برتر می‌نشانند. و بنابراین، به‌راحتی از سوی سنت‌گرایان کافر و «زندیق» لقب می‌گرفتند. افزون بر این، گراف مطالب اخیر را به دانشوران مسلمان محدود نمی‌کند و به آرای متفکران یهودی و مسیحی در جامعه اسلامی نیز می‌پردازد و تأثیراتی را که آنها از این فضای فکری شگفت‌انگیز پذیرفته‌اند آشکار می‌سازد.

این کتاب می‌تواند یک منبع مستقل باشد برای هر آنکه می‌خواهد نه‌تنها از مباحث درهم‌تنیده این سنت فکری جذاب به دست بیاورد. پیتراس، گراف، دانشیار فلسفه در دانشگاه بوکنل پنسیلوانیا در ایالات متحده آمریکا است. مترجم گاهی برای روشن‌تر شدن مباحث، توضیحاتی بر متن افزوده است؛ افزوده‌ها در متن با نشانه [] نشان داده شده‌اند و توضیحاتی که در پانویس‌ها آمده‌اند همه افزوده مترجم است. از انتشارات مولی، به‌ویژه جناب آقای مهندس مفید، برای همکاری صمیمانه در نشر این کتاب سپاسگزاری می‌کنم. و قدردان همسر عزیزم، الهه روح‌الهی، هستم که علاقه‌ام به فلسفه را او معنا بخشید.